

ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ἀριθμός 39

ΚΥΡΙΑΚΗ Β' ΛΟΥΚΑ

04-10-2026

ΤΑ ΑΜΦΙΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ. Τό στιχάριο εἶναι ὅμοιο μέ τοῦ Πρεσβυτέρου. Τά παλαιότερα στιχάρια ἔφεραν ἀπό τό ὕψος τῶν ὤμων ὡς τόν ποδόγυρο, δύο κάθετες ταινίες (ποταμούς) κόκκινες ἢ λευκές, σύμβολο τόσο τοῦ αἵματος καί τοῦ ὕδατος πού ἔρρευσαν ἀπό τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅσο καί τῆς σοφίας, πού διά τοῦ κηρύγματος σκορπίζει γύρω του ὁ Ἐπίσκοπος (PG. 98.393). Ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης κάνει ἰδιαίτερη μνεῖα, ἀλλά καί διάκριση, ὡς πρός τό στιχάριο τοῦ ἀρχιερέως: «Αὐτό ἔχει ἄνωθεν κατωφερεῖς τούς λεγόμενους ποταμούς, οἱ ὅποιοι τό διδασκαλικόν τῆς ἐν αὐτῷ χάριτος σημαίνουνσι καί τό διαφοροειδές τῶν ποικίλων χαρισμάτων, τά ὅποια ἡξιώθη ὁ ἀρχιερεὺς παρὰ τοῦ Θεοῦ, καί ὅτι δι' αὐτοῦ προέρχονται εἰς πάντας... Ποταμοὶ δέ λέγονται διά τήν φωνήν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν λέγοντος: «ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ ποταμοὶ ρεύσουσιν ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ὕδατος ζῶντος» (Ἰω. 7,38). Ὁ δέ ἀρχιερεὺς φορεῖ τό στιχάριον, ὡς φωτεινόν ἔνδυμα ἀφθαρσίας καί ἀγιωσύνης, τό ὅποῖον δηλοῖ τήν καθαρότητα καί τό φωτιστικόν τοῦ Ἰησοῦ καί τήν ἀγνείαν καί λαμπρότητα τῶν Ἀγγέλων» (Ἀπαντα Συμεών Θεσσαλονίκης).

Τό ἐπιτραχήλιο, ἡ ζώνη καί τά ἐπιμάνικα εἶναι ὅπως τοῦ Πρεσβυτέρου. Ὁ **σάκκος** τοῦ Ἐπισκόπου ἀντικατέστησε τό πολυσταύριο φελόνιο. Τά μανίκια τοῦ σάκκου φτάνουν μέχρι τόν καρπό τῶν χειρῶν καί τό ὕψος του φτάνει μέχρι τά γόνατα. Προέρχεται ἀπό τήν ἐνδυμασία κοσμικῶν ἀρχόντων, ὅπου στήν Παλαιστίνη συμβόλιζε τό πένθος ἢ τήν μετάνοια (Γένεσ. 37,34 καί Σοφ. Σειρ. 25,17) καί στήν Κωνσταντινούπολη τήν ὑποταγή τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα στόν ὑπέρτατο Βασιλέα τῶν Οὐρανῶν.

Ἀπό τόν 12^ο αἰῶνα ἀναφέρεται ὡς ἐπισκοπικό ἄμφιο. Ἀρχικά τό φοροῦσε μόνον ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης. Κατά τόν Συμεών Θεσσαλονίκης (πρῶτο ἡμῖς 15^ο αἰῶνα), σάκκον «πλήρη σταυρῶν» φοροῦσαν οἱ Πατριάρχες καί οἱ Ἀρχιεπίσκοποι. Ἀπό τήν ἄλωση τῆς

Πόλης καί μετά σάκκο φέρουν ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς. Ἡ λέξη «σάκκος» παράγεται ἀπό τήν ἑβραϊκή λέξη «σάκ», πού σημαίνει «ἔνδυμα τῆς μετανοίας καί τῆς ταπεινώσεως». Ὁ Θεόδωρος Βαλσαμών γράφει ὅτι ὁ σάκκος εἰκονίζει «τήν χλαῖναν τῆς ὑβρεως». «Καί ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν καί ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασιλεύς τῶν Ἰουδαίων» (Ἰωάν. 19, 2-3). Τήν ἴδια ἐρμηνεία δίδει καί ὁ Συμεών ὅταν λέγει: «Ὁ σάκκος τήν ἐν τῷ πάθει σημαίνει χλαῖναν». Καί σέ ἄλλο σημεῖο ἐπεξηγεῖ: «Οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ ὅποιοι ἐνδύονται σάκκους προφανῶς μιμοῦνται τόν παθόντα Κύριον, τόν ὑπέρ ἡμῶν σάκκον τε ἐνδυσάμενον πρακτικῶς καί διά σταυροῦ θάνατον ἐνεγκόντα. Διό καί πᾶς ὁ σάκκος πλήρης σταυρῶν». Οἱ κωδωνίσκοι τοῦ σάκκου, ἀφ' ἑνός μᾶς ὑπενθυμίζουν τόν ἦχο «τῶν κωδῶνων» τοῦ Ἀαρών, ἀφ' ἑτέρου συμβολίζουν τό διδακτικό καί κηρυκτικό ἔργο τοῦ Ἐπισκόπου.

ΤΟ ΩΜΟΦΟΡΙΟ. Αὐτό εἶναι ἀρχιερατικό ἄμφιο, καί ἀποτελεῖ τό διακριτικό γνώρισμα τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος καί δεῖγμα τῆς ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας. Τά ὠμοφόρια εἶναι δύο εἰδῶν, τό μεγάλο καί τό μικρό.

Τό μεγάλο τοποθετεῖται γύρω ἀπό τόν λαιμό τοῦ ἐπισκόπου καί πάνω στόν σάκκο. Τό ἕνα του ἄκρο κρέμεται μπροστά καί τό ἄλλο πρὸς τά πίσω. Τό φοράει ἀπό τήν ἀρχή τῆς Θείας Λειτουργίας, ὅπου παρίσταται ποιμένας καί τύπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μέχρι τοῦ Ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος, ὅποτε καί τό ἀφαιρεῖ, ἐπειδή πρόκειται νά ἀναγνωσθεῖ τό ἱερό Εὐαγγέλιον, σέ ἔνδειξη ταπείνωσης. Ὁ Συμεών γράφει: «Τό νά ἐκβάλλει ὁ Ἀρχιερεὺς τό ὠμοφόριον εἰς τήν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου σημαίνει τήν δουλείαν καί ὑποταγήν του πρὸς τόν Σωτῆρα καί ὅταν ἀναγιγνώσκονται τά θεῖά Του λόγια διά τοῦ Εὐαγγελίου, τότε εἶναι αὐτός ὁ ἴδιος ὁ λαλῶν».

Τό μικρό ὠμοφόριον τό φορεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπό τήν Μεγάλη Εἴσοδο τῶν Τιμίων Δώρων ἕως τό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας. Τό φοράει, ἐπίσης, καί στά ἄλλα ἱερά μυστήρια καί ἱερές ἀκολουθίες. Τά δύο του ἄκρα πέφτουν μπροστά στό στήθος. Τό ὠμοφόριον εἶναι ἄμφιο ἀρχαιότατο καί γιά τή χρήση του μαρτυρεῖ ἡ πανάρχαια χριστιανική εἰκονογραφία. Σ' αὐτήν οἱ ἱεράρχες, κατὰ κανόνα, φέρουν ὠμοφόρια. Ὁ Γερμανός Κωνσταντινουπόλεως γράφει: «Τό ὠμοφόριον ἐστὶ τοῦ ἀρχιερέως, κατὰ τήν στολήν τοῦ Ἀαρών, ἥνπερ ἐφόρουν οἱ ἐν τῷ νόμῳ ἀρχιερεῖς, σουδαρίοις μικροῖς τόν εὐώνυμον ὦμον περιτιθέντες κατὰ τόν ζυγόν τῶν ἐντολῶν τοῦ

Χριστοῦ. Τό δέ καθῆσαι (τόν ἀρχιερέα στό σύνθρονο) ἐστίν ὅτι ὁ Υἱός τήν ἑαυτοῦ σάρκα ἦν ἐφόρεσε, καί τό πρόβατον ὃ ἀνέλαβε ἐπὶ τῶν ὤμων (ὅπερ σημαίνει τό ὠμοφόριον), ὃ ἐστί τό Ἀδαμιαῖον φύραμα». Τήν ἴδια ἄποψη ὑποστηρίζει καί ὁ Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων. Σύμφωνα μέ τόν Συμεών, τό ὠμοφόριο ὡς τελευταῖο ἄμφιο τῆς ἀρχιερατικῆς ἐνδυμασίας καί τάξεως, συμβολίζει, μέσω τοῦ πλανηθέντος προβάτου, τήν ἀνάκληση καί σωτηρία τῶν «ἀνθρώπων ἡμῶν», πού χάρη τοῦ «πλανηθέντος προβάτου», ἀνέλαβε τήν ἀνθρώπινη φύση ὁ Χριστός, μέ τήν ὁποία, ἀφοῦ ἔπαθε πάνω στό Σταυρό, μᾶς ἔσωσε. Ἀλλά καί τήν Σταύρωση εἰκονίζει, γιατί ἐμπρός καί πίσω «σταυροειδῶς τέσσαρας ἔχει σταυρούς». Καί συνεχίζει ὁ Συμεών «Τό ὠμοφόριον εἰκονίζει τό πλανηθέν πρόβατον, τό ὁποῖον ἐπὶ τῶν ὤμων ἔλαβεν ὁ Σωτήρ, τοῦτό ἐστι τήν ἡμετέραν φύσιν καί ὅτι ἐκ τῶν οὐρανῶν κατελθὼν ἐσαρκώθη καί ὅτι καί αὐτός ἀμνός ὠνομάσθη ὡς σφαγεῖς ὑπὲρ ἡμῶν. Βεβαιώνουσι δέ αὐτήν τήν ἔννοιαν καί τά λόγια, ὅσα λέγει τυλίσσων αὐτό ἐπὶ τῶν ὤμων του. «Ἐπὶ τῶν ὤμων, Χριστέ, τήν πλανηθεῖσαν ἄρας φύσιν, ἀναλειφθεῖς τῷ Θεῷ καί Πατρὶ προσήγαγες». «Ὅταν προπορεύεται τό ὠμοφόριον ἔμπροσθεν τῶν ἱερῶν Δώρων (κατά τήν Μεγάλη Εἴσοδο) αὐτό σημαίνει ὅτι θέλει εἶσθαι ἐν τῷ μέλλοντι, ὁρατός εἰς ὅλους ὁ Ἰησοῦς σεσαρκωμένος καί πεπληγμένος δι' ἡμᾶς, Αὐτός ὁ εἷς Θεός τῆς Ἀγίας Τριάδος καί φωτίζει ἡμᾶς μέ τὰς λάμπεις καί μαρμαρυγὰς τῆς Θεότητος» (Ἄπαντα Συμεών Θεσσαλονίκης). Ἡ ἀφαίρεση ἢ ἡ κατάθεση τοῦ ὠμοφορίου σημαίνει ἀφαίρεση ἢ κατάθεση τῆς ἐπισκοπικῆς ἐξουσίας. Στά πρακτικά τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (681) διαβάζομε, ὅτι οἱ Πατέρες, ἀναθεματίσαντες τόν Μακάριο, Πατριάρχη Ἀντιοχείας, (λόγω μὴ ὑπακοῆς του στά θεολογικά δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας) διέταξαν, ὅπως τοῦ ἀφαιρεθεῖ τό ὠμοφόριον. «Δικαίως τῆς ἐπισκοπῆς ἀλλοτριούσθω! Γυμνούσθω τοῦ προκειμένου αὐτῷ ὠμοφορίου». Τά ἄμφια τοῦ Ἐπισκόπου εἶναι ἑπτὰ «διὰ τὰς ἑπτὰ ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», ὅπως γράφει ὁ Συμεών Θεσσαλονίκης. Εἶναι δέ αὐτά ταῦτα· στιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνη, ἐπιμάνικα, ἐπιγονάτιον (τό ὁποῖον κρέμαται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ σάκκου), ὁ σάκκος καί τό ὠμοφόριον. Αὐτά δηλώνουν τήν «ἐνανθρώπησιν τοῦ Χριστοῦ καί τὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως».

Θά συνεχίσουμε ὁμως, σύν Θεῷ, στό ἐπόμενο κήρυγμα. **ΑΜΗΝ!**